

Vào t n nhà, sà t n gi ng s n n

Tác Giả: ptl

Thứ Hai, 17 Tháng 10 Năm 2011 00:55

Ng i Dao B n C i (Xuân S n, Phú Th) t hàng ngàn đ i nay l u truy n m t phong t c h t s c k l là t c “c y c a... ng th m”.

S n n Dao đ n tu i tr ng thành t i đ n đ t m t ng n đèn, bông màn s m và lên gi ng n m. Các chàng trai đ n tu i c p kê có th tìm đ n đ ng th m. N u đèn trong bu ng còn sáng, nghĩa là ch a ai đ n ng th m, chàng trai ph i t c y c a đ vào nhà.

Ghé ch i b n ng th m.

Th t khó có th tin, ng i Dao B n C i t hàng ngàn đ i nay l i l u truy n m t phong t c h t s c k l là t c “c y c a... ng th m”. M i khi màn đêm buông, nh ng chàng trai ch a v có th c y c a nhà các thi u n m i l n đ chui vào tán t nh trong t th chung chãn, chung g i v i cô gái.

Vào tận nhà, sà tận giường sống sờ sờ

Tác Giả: ptl

Thứ Hai, 17 Tháng 10 Năm 2011 00:55

Nếu bạn tôi chuyên tẩu tẩu, cô gái công nhân ngồ ngồ đi đến cửa nhà mình, sau 5 - 6 lần ngó thăm, chàng trai sẽ mang bọc trứng, lợn béo, rượu ngon sang hỏi cô gái làm vợ ...

Vừa đi công nghe tôi mất ngủ vì buồn sống trên vùng cao hôm xuống nhà chơi kể lại, tôi cũng bán tin bán nghi, nay nhân có chuyên công tác lên Phú Thọ, tôi thử mất phen đi tìm bạn Công đi đi công tôi mất công kiếm về cái phong tục diêm tình hoang sơ này cho hỏi.

Bạn Công tôi có tục cửa nhà... ngó thăm

Mất hơn 2 tiếng đi đèo leo dốc tôi mới đến chân dốc của bạn Công, đây là nơi xa nhất cửa xã Xuân Sơn, khung cảnh hết sức hoang sơ, gần như biệt lập hoàn toàn với thế giới bên ngoài. Chỉ có vài chốc sóc nhà sàn tập trung rải rác nơi núi cao chót vót quá mức. Bạn Công tôi mất bên giáp huyện Đà Bắc (Hòa Bình), mất kia tẩu vào huyện Phù Yên (Sơn La).

Lúc tôi mới đi cũng đã nhá nhem rồi, khi mới đây công có lý mất nhà nghỉ hay phòng trọ cho khách thuê, tôi đành đánh liều vào xin ngủ lại một ngôi nhà sàn ở dưới. Sau khi giới thiệu, biết tôi là nhà báo, anh chủ nhà năm nay 37 tuổi, tên Hà Văn Dũng rất nhiệt tình mời tôi lại, còn giới thiệu lên cùng ngủ đi tìm chuyên.

Sau vài chén trà thơm, tôi mới hỏi về tập tục ngó thăm kể, nghe thấy tôi hỏi anh chủ nhà công khai khoái chí "ra là nhà báo muốn viết về tập tục cửa nhà... ngó thăm ở đây à". Vừa tìm kiếm công, anh Dũng vừa giới thiệu thích cho tôi nghe: "Tục cửa nhà ngó thăm ở bạn Công có từ rất lâu đời rồi, nhưng thiêu người đến tuồng công kê, ban ngày đi làm ngoài đồng, ngoài ruộng, tối đến tập mất ngủ trên đèo, buồng màn sòm và nằm trong đó. Các chàng trai trẻ đã để ý cô gái mà mình thích tìm công tìm công nhà đó để tìm công hỏi vào cửa nhà để công ngó thăm.

Nếu thấy đèn trong buồng cửa cô gái còn sáng nghĩa là cô gái đó vẫn đang chờ đợi người tình, muốn vào nhà, chàng trai phải công cửa nhà. Khi vào công nhà ngó công tình trong màn, chàng ta sẽ nằm xuống giường công cô gái và phải để tay công bàn tay cô gái công tay hay vẫn như ngủ trên.

Hai người công chờ công trò chuyện, tâm sự mà không công công vào công công nhau. Vì người Dao ở đây quan niệm ruộng: tình công không công là chuyên riêng công cửa đôi trai gái mà còn là mối quan tâm chung công a thôn thôn (thôn đến, quán xuyến công công công a mất nhà), công tiên và gia đình. Do đó người công con trai phải công cửa vào tận giường công tâm tình cùng người công con gái công công công công công công "ba bốn, bốn bên". Hành động công cửa cũng chính là công công tài khéo léo, giới giang

Vào t n nhà, sà t n gi ng s n n

Tác Giả: ptl

Thứ Hai, 17 Tháng 10 Năm 2011 00:55

---

c a chàng trai.

Vi c “vào t n nhà, sà t n gi ng” đ i t ng cũng chính là đ p đ ng i con trai tìm hi u gia c nh c a ng i con gái mà mình có th l y làm v ... Sau nhi u đêm tìm hi u nh th , cô gái s có quy n quy t đ nh cho chàng trai đó “ng th t” hay không.

N u cô gái ng b ng chàng trai đ n ng th m, đ đ c “ng th t” cùng nhau, hai ng i ph i th a v i b , m c 2 bên gia đình đ xem có h p tu i không. Khi th i gian “ng th t” b t đ u, cũng là lúc chàng trai ph i đ n làm công cho gia đình cô gái. C ngày đi làm cùng gia đình, t i v ng v i cô gái mình có ý đ nh tìm hi u.

Trong th i gian này, chàng trai không đ c v nhà mình, mu n v ph i đ c gia đình cô gái cho phép. N u cô gái không thích chàng trai n a thì cô gái s gó qu n áo cùng v i m t gó c m n m cho vào đ u đ đ u i khéo”. Anh Dũng cũng cho tôi bi t, h i còn tr anh cũng đi ng th m su t, v t v c y c a mãi m i l y đ c v ch ch ph i chuy n đ .

Đ giúp tôi t n m t ch ng ki n phong t c đ c áo này, anh Dũng b o c u con trai năm nay 17 tu i tên L i, lát n a sau b a c m s đ n tôi đi, theo anh Dũng thì t i nào L i cũng cùng các trai b n đi c y c a các cô s n n trong b n c .

B a c m th t đ i khách có th t gà đ i, m ng r ng cùng v i r u s n đ u là nh ng th cây nhà lá v n. V anh Dũng nói v i tôi r ng, đ đây giá có nhi u ti n cũng ch bi t tiêu gì, vì đ ăn đ u t cung t c p, ch th nh tho ng mua ít đ tiêu dùng cho sinh ho t thôi. C m n c xong xuôi, tôi gi c L i đ n đi xem c y c a ng th m, L i có v ph n kh i nói: “Anh yên tâm, tí n a không ch cho anh xem, em còn đ y anh cách c y c a đ vào ng th m n a. Câu nói c a L i khi n tôi h t s c vui m ng. Ch y vào nhà m c chi c qu n dài và c m theo đèn pin, L i đ a tôi đi đ n nhà các cô gái trong b n.

Các s n n n m trong nhà sàn, th p đèn đ i trai b n t i c y c a

Đ ng b n C i không có đèn đ ng gì h t, t i om, n u không có đèn pin thì ngay c ng i trong b n cũng khó mà đi l i, vì l i vào các nhà r t nh l i toàn cây c i r m r p. V a đi L i v a

k cho tôi r ng c u ta bi t đi c y c a t lúc m i 13 tu i, r i c u ta k vanh vách tên, tu i, nhan s c c a t ng cô gái trong b n. L n mò theo ánh sáng c a chi c đèn pin, L i d n tôi đ n nhà c a m t cô gái tên Nga mà theo L i đây là cô gái đã có c m tình v i L i r i.

Th y phía tr c có ánh đèn trong nhà, L i hí h ng: "May quá, anh em mình đi s m nên ch a b "m t ph n". Nói r i L i d n tôi, không c n nói gì c , c nhìn theo c u ta là bi t c y c a ng th m ra sao. Đ a cho tôi đèn pin, L i b t đ u t n đ n tr c b c th m kh nh c cánh c a nhà s n lên, r i đ y nh vào trong, t c thì ch t c a r i xu ng và L i v y tay ra hi u cho tôi đi vào cùng.

Vào trong nhà, nhìn th y tôi đi cùng L i, cô gái ng i Dao t v ng c nhiên, nh ng sau khi L i gi i thi u là ng i quen d i xu i lên ch i, cô gái tên Nga cũng m m c i và ra rót n c m i khách. Sau khi kh nói vào tai tôi: "Anh c ng i yên gh nhé, ph i t t đèn không có trai làng i kéo t i". L i cùng cô gái vén màn, ng i lên gi ng tâm s . Lúc này thay vì nói b ng ti ng Kinh, L i cùng b n gái trò chuy n b ng ti ng ng i Dao. Vì v y tôi ch ng nghe ra đ c ch nào, mà đèn thì cũng t t nên không nhìn th y gì h t.

Ng i m t h i lâu đèn i b t sáng, L i đi xu ng kh i gi ng và b o tôi: "Thôi, mình v đi anh". Chào t m bi t cô s n n mà lòng tôi không kh i th p th m vì đã đ c xem c y c a r i nh ng ch a bi t ng th m nào.

Ch c cũng đoán đ c tôi còn tò mò, L i nói: "T i nay em d n anh đi đ bi t cách th c đã, c y c a thì anh bi t r i nhé, còn khi vào đ c gi ng cùng cô gái r i, anh ph i hàn huyên tâm s đ l y lòng cô gái, cái này anh là nhà báo ch c gi i i m. Khi nào th y cô đáp chuy n vui v và n m tay mình có nghĩa là đã b ng lòng, lúc đó anh cũng có th n m tay ho c ôm đ th hi n tình c m. T i nay coi nh cho anh đi th đã, i i đây, t i mai em đ anh đi c y c a ng th m".

Tr v căn nhà s n c a anh Dũng lúc s ng đêm đã b t đ u gi ng kín, cái i nh vùng cao th u vào da th t, tôi chui v i vào ch n cho m. V a lim dim m t, tôi v a nghĩ i v cái t c tìm ki m b n tình k i n i h o lánh, hoang s này, và mong sao nhanh đ n t i mai đ đ c th m t i n t mình c y c a... ng th m.

H i h p m t đêm t i "ng th m" v i s n n (P2)

Sau khi đ c trai b n d y cho cách c y c a và ch ng ki n anh b n đó "ng th m". Đêm hôm sau tôi quy t đ nh đi th c hành khi đã đ c s đ ng ý c a tr ng b n.

Buổi sáng sau đêm đợc chàng con trai ch nhà đ n đi ch ng ki n c nh ng thă m, trong th i gian ch đ i đ n t i đ đ đ c t n tay c y c a nhà s n n , t i tìm g p ông Phúc, tr ng b n C i. Khi t i h i ông xem t i là ng i bên ngoài đ n đi c y c a ng thă m li u có vi ph m n i quy gì đ đây không, ông tr ng b n cho bi t: “C u là ng i Kinh thì có th t i c y c a b t c nhà cô gái nào c u ng m t, mi n là cô y v n cô đ n ch a có trai b n nào đ n nhà ng th t, nh ng ph i gi ý t và tuy t đ i trong sáng”.

Lúc v t i k v i c u thanh niên L i, ng i đã đ y cho t i “bí kíp” c y c a t i hôm tr đ c nh ng gì ông tr ng b n nói, L i vui m ng ra m t nói cho t i hay: “Th t ra nhà ông tr ng b n cũng có m t cô con gái đ p l m, ng t n i ông Phúc cho đi h c đ i xuôi, nên thanh niên b n cũng ch ng có c h i đ b n m ng t i c y c a.

Nh ng mà anh yên tâm, em đã nh m cho anh đ đ c m t cô thu c đ ng “hoa khôi” r i, tên Th m, năm nay 16 tu i, không ch em mà nhi u trai b n khác đ n c y c a r i nh ng Th m ch a ng ai c , đ l n này anh vào xem sao, thành công thì t t mà không đ đ c cũng ch sao vì đâu ph i mình anh “b i tr n”.

M i khi tr i t i cũng là lúc các trai b n tìm đ n các nhà s n có các cô gái mình ng ý đ c y c a ng thă m.

Và r i màn đêm cũng bu ng xu ng, c không gian chìm trong m t màu đen tĩn m ch, âm u c a núi r ng Tây B c. Ch th y t i ng su i ào ào ch y không ng ng ngh , văng v ng đầu đó nh ng âm thanh rên la, gào thét k l c a thú r ng.

Đêm nay tr i b ng đ l nh h n, khoác thêm chi c áo s mi ra ngoài chi c áo phông, t i cùng L i b t đ u cu c hành trình c y c a ng thă m. Đ đ ng đi đ n nhà cô gái ng i Dao tên Th m cũng khá xa, theo L i cũng ph i t i 3km, ngoài ánh sáng t chi c đèn pin n p đ i n L i c m theo thì ch có nh ng đ m sáng y u t c lóe lên r i l i v t t t c a vô vàn các con đom đóm đang bay nh y n i núi r ng này.

Trong lúc đi, nhi u l n t i b v p ngã do đ đ ng quá x u, r t nhi u t ng đá l n n m ng n ngang trên đ đ ng vì s t l t trên núi l n xu ng, mà đ đ ng cũng ít ng i đi, nên không ai đ n c , thành ra mu n đi h t đ n đ đ ng t i c ph i áp sát theo phía sau ng i L i nh lữ tr con v n ch i trò “r ng r n lên mây” v y.

T xa, ánh đèn l m c a vài nóc nhà s n cũng đã hi n ra, L i nói v i t i “phía tr đ c là nhà em

Vào tận nhà, sà tận giường sống n

Tác Giả: ptl

Thứ Hai, 17 Tháng 10 Năm 2011 00:55

Thm đó anh, bây giờ em soi đèn cho anh đi vào đ n g n c a r i anh t mình “tác chi n” nhé, em sang nhà con bé ngay bên c nh thoi, n u vào trong mà Thm không ng thì anh sang đây g i em nhé”.

Đ i tôi đi đ n th m nhà, L i đ i h ng chi u đèn và đi sang nhà b n tình c a anh chàng, thú th t là khi còn có m t mình, tôi cũng h i lúng túng. "K ra có hai đ a, ch a bi t còn i i đ c cho nó, gi đ n th ng cũng th t ái ng i".

Nghĩ b ng th nh ng tôi cũng đánh li u b c đ n tr c c a, đèn bên trong v n sáng, nh ng không th y có ti ng đ ng gì c , tôi c nh i th t chính xác t ng hành đ ng c y c a c a L i t i qua, tay tôi b u vào ch g lên c cánh c a, kh t nh ti n c a lên phía trên đ t o đ tr ư ng cho then c a tu t ra và “k ch” ti ng then c a r i xu ng n n nhà khi n tim tôi cùng lúc đ p thình th ch. V y là tôi đã v t qua đ c c a i đ u tiên.

Các cô gái đ n 15 tu i là b t đ u đ c các chàng trai tìm đ n c y c a.

Tôi hít m t h i dài, c tr n tnh l i tinh th n, kh đ y m t cánh c a đ v a đ l t ng i. Tôi b c vào, đ o m t nhìn m t l t, căn nhà sàn khá r ng, tr ng tr i, r t ít đ đ c, ch có b bàn gh u ng n c đ t t chính gi a và m t chi c dây thép bu c đ c c góc nhà treo đ y qu n áo dân t c l n nh ng b qu n áo mà ng i d i xu i v n hay m c.

Đ n khi tôi đ d ư ng c m đ lia m t v phía chi c ph n g bu ư ng màn tr ng thì cũng là lúc b t g p ánh m t sáng ng i c a cô gái trong t th đ ang vén màn lên m t cách ng ngác.

Bi t Thm đ ang khó hi u vì s xu t hi n c a m t chàng thanh niên đeo kính c n, t đ u tóc cho đ n trang ph c đ u khác xa so v i các trai b n, tôi li n nói b ng m t gi ng tr m m nh t có th “chào em, anh là anh h c a L i con chú D ư ng m i lên đây, anh là ng i Kinh, em cho anh ng i xu ng gi ng v i nhé”.

Trái v i nh ng l i L i nói r ng Thm r t kén, khéo tôi b đ u i ngay t c a, cô gái m m c i nói “anh ng i đi, nh ng sao anh l i đ n nhà em”. Tôi th t thà k cho Thm nghe v m c đích c a mình là mu n đ n đây tìm hi u v phong t c k l c y c a ng th m c a ng i Dao m t l n cho bi t.

Cô bé t v r t thích thú l ng nghe và h i tôi: “Anh đi m t mình nh th không s à, lên dân t c đ b chài l m đ y”. Th y Thm đã có v c i m , tôi cũng m nh mi ng "s gi, n u l có cô gái đ p nh em chài anh cũng mu n”. Nghe v y, Thm c i khúc khích.

Quả thật là tôi không tin mình là may mắn đến vậy, lần đầu tiên gặp cô gái tìm kiếm một số nhân phẩm trắng trẻo, đúng là vẻ đẹp của các cô gái miền núi thật khác với con gái đồng bằng, Thơm tóc dài, buồm bông mắt chíp và làn da màu trắng, mái tóc đen rậm mái ôm gọn gàng quanh viền tai, đôi mắt đen với hàng lông mi rậm. Khuôn mặt trái xoan với má lúm đồng tiền làm nên vẻ duyên dáng kỳ, bèo sao thật là nói lũ thanh niên quanh bên này mê mẩn Thơm lắm.

Nói chuyện một lúc, tôi thấy Thơm khá thoải mái và thoải mái ra khỏi giường, tôi chia sẻ chuyện gì, thì thấy ánh đèn chập chờn. Thơm nói khẽ trong màn đêm, “em thật đi không có gì khác vào”. Lúc màn đêm buông xuống cũng là khi tôi biết, Thơm cũng có cảm tình với mình nên muốn giữ mình trò chuyện.

Trong bóng tối tĩnh lặng đó, tôi nghe rõ tiếng hít thở của Thơm, cảm nhận thấy luồng hơi ấm tỏa ra ngoài con gái đang ngủ bên cạnh. Bất giác, em nắm tay tôi, bàn tay mềm mại và mát lạnh của số nhân phẩm làm trái tim tôi cũng lo lắng nhè nhẹ. Tôi không nghĩ cái lúc này lại mang một màu sắc lãng mạn đến kỳ lạ như vậy.

Với giường thì Thơm, Thơm nói với tôi thật thân tình: “Cái lúc gặp cô gái này với trai bên thì thích chứ với con gái như em nhiều lúc cũng lạ, nhiều người đến, dù không thích nhưng vẫn phải tiếp rả và làm cho họ thoải mái. Có lúc đâu đó mãi còn không chịu, nhiều lần phải nghĩ thì gan đến vài tiếng đồng hồ chợp mắt nói câu gì. Tiếng người đến rồi lại đi, không biết bao giờ em mới kiếm được một người để làm chuyện”.

Tôi khẽ vuốt Thơm, em ngủ ngon lành bên vai tôi, bất chợt tôi lại nhớ đến lần đầu tiên gặp ông trưởng ban, tôi biết mình phải giữ đúng nét trong sáng của cái lúc tìm kiếm bên tình hoang sơ này. Cũng không biết mình nghĩ đó cùng Thơm bao lâu, thấy em đồng ý như đã yên giấc, tôi khẽ dắt em nằm xuống giường, toan xuống giường ra ngoài, tay tôi lại bắt gặp một lần nữa, Thơm nói: “Anh đi vào”, tôi dắt nhẹ tay lên bên má của em mà khẽ an ủi: “Anh phải đi không chú Dũng lo, rồi anh sẽ quay lại thăm em”.

Bỗng ra khỏi cửa mà lòng tôi bất chợt không yên, vậy là tôi đã thực sự biết cô gái này tìm kiếm nhà số nhân phẩm, chia sẻ nào đi viết mà tôi lại nhớ vai đến vậy. Mùi hương thơm của tóc Thơm vẫn còn lan tỏa bên khu vực, lòng tôi dậy lên một niềm khó nói thành lời. Lòng thầm dò dẫm tìm kiếm sang nhà bên dưới giường rồi thì tôi đã thấy nó lao đến trước mặt ‘anh giỏi thật, tán được em Thơm à, sao ngủ lâu thế, em ngủ đi giờ gần 2 tiếng rồi đây’, Lũ nói như sợ ai ăn cướp lời.

Vào tận nhà, sà tận giường sến n

Tác Giả: ptl

Thứ Hai, 17 Tháng 10 Năm 2011 00:55

Tôi hỏi nó “anh táng mày chäi bên kia cä mà” thì đäc Läi cho biät, nó không đäc bän tình
äng, cä lân la đäc mät lúc thì bä mä cô gái kia vä, nên nó đành ra đây ngäi đäi tôi.

Đäng trä vä nhà chú Dũng län này sao mà nhanh quá, có lä vì tôi vän miän man väi nhäng suy
nghĩ vä Thäm. Không biät em có thä tìm đäc cho mình mät ngäi chäng yêu thäng thäc sä
không, hay sä bä läi đäng bäi chính cái täc lä kä lä cäy cäa... ngä thăm này.